

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

زمان چاپ: ۱۴۰۱/۰۵/۱۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نقش جهانی شدن فرهنگ حاکم بر جامعه بر میزان عملکرد مدیریت شهری

سیده الهام جلالی نژاد*

*دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد مدیریت شهری

دانشگاه تهران پردیس فارابی

* Email: sejn60@gmail.com

چکیده

در کشورهایی که دارای پشتوانه فرهنگی قوی هستند و در دوره‌هایی، فعالیت‌های گسترده فرهنگی داشته و دارای میراث فرهنگی عظیمی بوده‌اند، اهمیت مسائل فرهنگی چند برابر می‌شود. در مورد کشورمان، علاوه بر میراث فرهنگی قابل توجه، جایگاه فرهنگ به دلیل وقوع انقلاب اسلامی که نوعی تفکر و اندیشه جدید به جهانیان عرضه داشت و ارزش‌های جدیدی به عرصه حضور رساند و اصولاً به اذعان صاحب‌نظران، انقلابی فرهنگی است، بسیار رفیع است. فرهنگ شهرنشینی مجموعه‌ای از قانونمندی‌های حاکم بر زندگی افراد جوامع شهری است که بدون حاکمیت این قانون‌مندی‌ها، زندگی شهرنشینی به واقعه‌ای تلخ، غیرقابل تحمل برای پیر و جوان و خرد و کلان مبدل خواهد شد که قطعاً بر میزان عملکرد مدیریت شهری تأثیرگذار است. این پژوهش، نوع روش تحقیق از نوع تحلیلی - تبیینی با ماهیت کاربردی است که با استفاده از روش‌های گردآوری اطلاعات به صورت مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای، دیدگاه‌ها، نظریات و تعاریف مربوط به موضوع پژوهش بررسی شد و با استفاده از روش میدانی (پرسش‌نامه، مشاهده، مصاحبه و برداشت میدانی) داده‌های موردنیاز جمع‌آوری گردید و با روش‌های آماری و غیر آماری به تجزیه و تحلیل داده‌ها که از طریق طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت به دست آمده بود، پرداخته شد. این نظرسنجی به صورت کاملاً تصادفی در یک جامعه نمونه ۵۰ نفری به صورت تصادفی از میان شهروندان انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که فرضیه اول در خصوص ارتقاء سطح فرهنگ در جامعه موجب ارتقاء عملکرد مدیریت شهری شده است و فرضیه دوم نشان داد که عوامل مختلف فرهنگ شهری موجب بالا رفتن عملکرد مدیریت شهری خواهد شد.

واژگان کلیدی: فرهنگ، جهانی‌شدن، جامعه، عملکرد، مدیریت شهری، ایران.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مقدمه

درحالی‌که هویت‌های جهانی و فراملی در حال گسترش هستند و انسان‌های روی زمین روزبه‌روز سلايق، تعلقات و ادراکات جهانی‌تری پیدا می‌کنند، هویت‌های قومی و محلی که برآیند مقاومت در مقابل فرهنگ‌های جهانی هستند، نیز روزبه‌روز قدرت و ظهور بیشتری می‌یابند. حتی پیش‌بینی می‌شود فرهنگ جهانی مجموعه بسیار متنوع و گسترده‌ای از فرهنگ‌های کوچک محلی و قومی است. اکنون باید دید که وضعیت فرهنگی کشور ما در عصر جهانی‌شدن چگونه خواهد بود و آیا قادر خواهیم بود هویت سیاسی — فرهنگی خودمان را بر اساس نیازها و درخواست‌های خود شکل دهیم؟ پرواضح است که اگر استراتژی دقیق و منسجم و سیاست‌گذاری صحیحی در مورد مسئله قومیت‌های ایرانی طراحی و اجرا نشود، نمی‌توان مطمئن بود که هویت قومی و هویت ملی ما ایرانیان، در تعارض قرار نگیرد و آنچه می‌تواند سبب قوت و بالندگی فرهنگی ما شود، به نقطه‌ضعف تبدیل نگردد(سریر القلم، ۱۳۹۱).

عوامل اصلی شکل‌گیری فرهنگ ایران را می‌توان در امپراتوری پارس‌ها (هخامنشیان)، دوران ساسانیان، سلطهٔ اعراب، حملات مغول و دوران صفوی جستجو کرد. افغانستان، تاجیکستان، ازبکستان، ترکمنستان، آذربایجان و حتی ارمنستان و گرجستان و همچنین کردهای عراق و ترکیه و پاکستان همگی — کم‌وبیش — گوشه‌ای از فرهنگ ایران را به ارث برده‌اند. سرود ملی پاکستان به زبان پارسی است. درمجموع می‌توان عناصر فرهنگ ایرانی را که فراتر از مرزهای جمهوری اسلامی ایران است را به‌اختصار چنین برشمرد:

- زبان پارسی و سایر زبان‌های ایرانی که مهم‌ترین شاخصه‌ی فرهنگ ایرانی است.
- جشن‌های ملی ازجمله نوروز و شب یلدا
- شخصیت‌های اسطوره‌ای ازجمله رستم
- اساطیر نمونه‌ای همچون دیو، سیمرغ و ...
- علم و هنر
- معماری ایرانی
- دین اسلام و به‌خصوص مذهب تشیع.

اکنون بدون آنکه متوجه باشیم در حال عبور از دنیای انزوای فرهنگی به دنیایی هستیم که در آن روابط میان فرهنگی حاکم است و از دورانی که مشخصه آن استقلال فرهنگی جزیره‌ای بود، به دوران تعمیم روابط متقابل و ارتباطات قدم می‌گذاریم. در حقیقت جهانی‌شدن فرهنگ، مرحله‌ای است که گفته می‌شود حالت نهایی جهانی‌شدن اقتصاد است، و بُعد سیاسی، فرهنگی، مذهبی و ایدئولوژیکی پدیده‌ای است که اغلب از زاویه اقتصادی، جغرافیایی و سیاسی به آن می‌نگرند. (لوکلر، ۱۳۸۲).

جهانی‌شدن فرهنگی را نیز می‌توان دربرگیرنده فرایندها و عواملی دانست که هرگونه محدودیت فرهنگی زندگی اجتماعی را تعدیل می‌کند و از میان برمی‌دارد. جهانی‌شدن فرهنگی عبارت است از شکل‌گیری و گسترش فرهنگی خاص در عرصه جهانی. این فرآیند موجی از همگونی فرهنگی را در جهان پدید می‌آورد و همه خاص‌های فرهنگی را به چالش می‌طلبد.

در حقیقت امروزه، گسترش وسایل ارتباط جمعی به مردم کشورهای مختلف، بیش از هر زمان دیگر، فرصت آشنایی و شناخت ویژگی‌های فرهنگی جوامع دیگر را می‌دهد و این امکان فراهم‌شده است تا فرهنگ‌ها، آداب‌ورسوم مختلف از مرزهای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

محدود ملی رها شوند و بدین ترتیب ارزش‌های مشترک جهانی در حال شکل‌گیری است (امیری، ۱۳۷۰). جهانی‌شدن فرآیندی طبیعی است اگر به صورت طبیعی شکل گیرد. تأثیرات مثبت و منفی آن تقریباً برابری می‌کند و حتی شاید آثار مثبت غلبه داشته باشد.

جهانی‌شدن تأثیرات متنوع ذیل را می‌تواند در کشورهای جهان سوم بر جای گذارد:

- ۱- تعامل میان نخبگان فکری این جوامع با جوامع توسعه‌یافته به سهولت و آسانی انجام شود.
- ۲- سبب توسعه فرهنگی در این جوامع می‌شود؛ زیرا فرهنگ از تعامل و ترکیب بسط پیدا می‌کند و چون در تعامل معمولاً فرهنگ‌ها ویژگی‌های مشترک را باهم مبادله می‌کنند و از تفاوت‌های فرهنگی مثبت هم بهره می‌گیرند، این مسئله سبب تکامل فرهنگی می‌گردد.
- ۳- سبب رشد و توسعه نیروی انسانی می‌شود. اکنون بعضی از ملت‌ها، به دلیل رشد و پیشرفت علمی و تکنولوژیکی، نیروی انسانی آموزش دیده‌تر و تواناتری دارند، ولی بعضی دیگر در مراحل اول این رشد علمی هستند. تعامل این کشورها سبب می‌شود ملت‌هایی که نیروی انسانی ضعیف‌تری دارند، مثل جهان سوم، با استفاده از تجربیات و توانایی کشورهای پیشرفته، در جهت رشد نیروی انسانی حرکت کنند.
- ۴- باعث تقویت هویت‌های بومی این کشورها می‌شود؛ زیرا هویت در مقایسه با غیر، ساخته و تعریف می‌شود و مطمئناً کشورهای جهان سوم، با گسترش ارتباطات، تفاوت خود را با کشورهای توسعه‌یافته درک و به شباهت‌های میان خود و آن‌ها پی‌می‌برند و این سبب هم‌گرایی میان کشورهای جهان سوم می‌شود.
- ۵- فرایند جهانی‌شدن، در عین حال که متضمن فرهنگی جهانی است، زمینه و امکان عرض اندام فرهنگ‌های دیگر را فراهم می‌کند. در فضای جهانی‌شدن، اشکال معنادار پدیدآمده از منابع تاریخی متفاوت، که در اصل به فضاهای جداگانه‌ای تعلق دارند، می‌توانند جایگاهی پیدا کنند. بنابراین فرایند جهانی‌شدن که دربرگیرنده عامیت و همگونی است و همه فضاهای بسته فرهنگی را فرو می‌ریزد و خاص‌ها را از میان برمی‌دارد، زمینه مناسبی برای بازسازی و احیای خاص‌های گوناگون ایجاد می‌کند و اسباب تنوع، واگرایی و رستاخیز فرهنگی را فراهم می‌سازد که این همان خاص‌گرایی فرهنگی است (گل محمدی، ۱۳۹۴).
مطمئناً جهانی‌سازی، با تلاش برای تحمیل ارزش‌ها و فرهنگ‌های دولت‌های خاص بر بقیه ملت‌ها، آثار و نتایج صد درصد منفی به بار خواهد آورد. اکنون در جهان سوم این نتایج به وضوح مشاهده می‌شود:

- ۱- ناامنی فرهنگی؛ زیرا فرهنگ‌های بومی به طور گسترده و بی‌مهابا تمسخر و تحقیر می‌شوند؛
- ۲- از خودبیگانگی؛
- ۳- بحران هویت؛
- ۴- فرار مغزها: به دلیل آنکه سردمداران کشورهای مسلط، برای بهره‌کشی هرچه بیشتر از ملت‌های دیگر و بهره بردن از توانایی‌های علمی، تخصصی و استعداد دیگر ملت‌ها به نفع خود، می‌کوشند با انواع روش‌ها نیروی مستعد و پرتوان کشورهای دیگر را با ایجاد جاذبه‌های مختلف به سوی خود بکشانند. این پدیده سبب شکوفایی هرچه بیشتر جوامع توسعه‌یافته و تهی شدن جوامع در حال رشد از نیروها و امکانات لازم می‌شود و همین امر باعث افزایش روزبه‌روز فاصله علمی، فنی و تکنولوژیک این دو گروه از کشورها می‌شود؛
- ۵- از بین رفتن تکثر و تنوع فرهنگی و رشد تک فرهنگی: زیرا رسانه‌های مسلط، فرهنگ خاصی را در زمینه‌های گوناگون به مردم سراسر جهان تلقین و دیکته می‌کنند و فرهنگ‌های محلی و بومی که متنوع و متکثرند از بین می‌روند؛
- ۶- ایجاد شکل‌های جدیدی از استعمار: اگر امروز امکان استعمار نظامی و مستقیم کاهش یافته با سلطه رسانه‌ای و تبلیغ نوع خاصی از ارزش‌ها و فرهنگ مصرفی، می‌شود ملت‌ها را به گونه‌ای جدید استعمار کرد؛
- ۷- غربی‌سازی: فرایند جهانی‌سازی همانی است که امروزه با عنوان غربی‌سازی مطرح است؛ زیرا کشورهای غربی، به دلیل امکانات و توانایی‌های مادی که دارند، با هدایت سیر جهانی‌شدن، می‌کوشند ارزش‌های خود را جهانی کنند. فرایند غربی‌سازی، یعنی تلاش کشورهای پیشرفته غربی برای همه‌گیر کردن فرهنگ و ارزش‌های غربی، مشکل بزرگ کشورهای جهان سوم است؛ زیرا اکنون سیل ارزش‌های غربی، به وسیله ابزارهای توانمند و پیشرفته تکنولوژیکی این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

کشورها، به کشورهای جهان سوم هجوم می‌آورد و سبب خودباختگی فرهنگی ملل جهان سوم و تغییر و از بین رفتن ارزش‌های بومی در این جوامع می‌شود و به اقتدار ناخواسته و تحمیلی فرهنگ غرب در این جوامع می‌انجامد. بنابراین جهانی‌شدن نه یک فرایند بلکه نوعی تحمیل فرهنگ غرب به جهان غیر غرب است که توسط عوامل و اراده‌های اقتصادی، سیاسی نیرومند انجام می‌شود و این همان امپریالیسم فرهنگی است (گل محمدی، ۱۳۹۴).

اما آیا به‌راستی جهان یک خط سیر دارد و همه جوامع باید از آن گذر کنند؟ آیا تنوع فرهنگی ملت‌ها، تجربه‌های تاریخی متفاوت، جهان‌بینی‌ها و نگرش‌های متفاوت آن‌ها نمی‌تواند بیانگر این باشد که هر ملتی باید متناسب با ارزش‌ها و نگرش‌های متفاوت و با استفاده از ابزارهای روز، این مسیر را طی کند؟

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- به نظر می‌رسد ارتقاء سطح فرهنگ در جامعه موجب ارتقاء عملکرد مدیریت شهری خواهد شد.
- ۲- به نظر می‌رسد توجه به عوامل مختلف فرهنگ شهری موجب بالا رفتن عملکرد مدیریت شهری خواهد شد.

مبانی نظری پژوهش

۱- فرهنگ

اصطلاح فرهنگ در فرهنگ‌نامه‌های مختلف به معنی ادب، عقل، دانش، بزرگی، حکمت، هنر، علم و معرفت آمده است. فرهنگ یک مفهوم گسترده است که شامل ارزش‌های اجتماعی و هنجارهای موجود در جوامع بشری و همچنین دانش، باورها، هنرها، قوانین، آداب‌ورسوم، توانایی‌ها و عادت‌های افراد گروه یا جامعه می‌شود. فرهنگ را در جایگاه علم به معنای نشانه و نمود معنوی رشد و پیشرفت یک جامعه به کار می‌برند. از این نظر فرهنگ خصوصیتی است که یک جامعه در زمان گام برداشتن در مسیر اعتلا کسب می‌کند. گاهی فرهنگ به معنی رشد و تربیت افراد و جامعه انسانی به کار می‌رود، اما به‌مرور معنای این مفهوم متحول شده است و در مورد هر آنچه به‌صورت اجتماعی کسب می‌شود به کار می‌رود و عبارت است از مجموعه دانش، باور، هنر، دین، اخلاق، حقوق و آداب‌ورسوم و هر استعدادی که انسان به‌مثابه عضوی از جامعه معین کسب می‌کند. فرهنگ‌ها طی زمان سیال‌اند و با ترکیب و تفسیر در خلال روابط ساخته می‌شود. باوجودی که فرهنگ‌ها در نتیجه تعامل افراد ساخته می‌شوند، این به معنای به‌آسانی ترکیب شدن آن نیست. بعضی از فرهنگ‌ها به‌آسانی در مقابل دیگر فرهنگ‌ها مستحیل می‌شوند و بعضی دیگر موضعی سرسختانه دارند (گل محمدی، ۱۳۹۴).

ادوارد بارنت تایلور (۱۸۳۲-۱۹۱۷) فرهنگ را، مجموعه پیچیده‌ای از دانش‌ها، باورها، هنرها، قوانین، اخلاقیات، عادات و هرچه که فرد به‌عنوان عضوی از جامعه خویش فرامی‌گیرد تعریف می‌کند. هر منطقه از هر کشوری می‌تواند فرهنگ متفاوتی با دیگر مناطق آن کشور داشته باشد. فرهنگ از راه آموزش، به نسل بعدی منتقل می‌شود؛ درحالی‌که ژنتیک به‌وسیلهٔ وراثت منتقل می‌شود. همچنین فرهنگ راهکارهای شایع موجه در یک جامعه است برای رفع هرگونه نیاز واقعی یا غیرواقعی. فرهنگ همواره نرم‌افزار است و تمدن شامل آن و سخت‌افزارهاست؛ مثلاً گفتگو به زبان فارسی یک راهکار است بر رفع نیاز رودررو سخن گفتن و زبان انگلیسی راهکاری دیگر برای مردمانی دیگر برای رفع همین نیاز است.

فرهنگ، راه مشترک زندگی، اندیشه و کنش انسان در یک جامعه است. فرهنگ، دربرگیرندهٔ این چیزهاست:

- ۱- سازگاری کلی با نیازهای غریزی و فطری و اقتصادی یا محیط جغرافیایی پیرامون؛

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲- سازمان مشترکی که برای فرونشاندن نیازهای اجتماعی و سیاسی که از محیط پیرامون بر خواسته‌اند، پیداشده است؛

۳- مجموعهٔ مشترکی از اندیشه‌ها و دستاوردها. (گل محمدی، ۱۳۸۱).

۲- مدیریت شهری

روشن است که مشخصات و ساختار نهادهای قانونی اداره‌کننده شهر از کشوری به کشور دیگر تفاوت دارد و هر جامعه‌ای با توجه به ساختار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی خود تعریف یا تلقی خاصی از مدیریت شهری دارد. مدیریت شهری به تمامی نهادها، سازمان‌ها و افرادی گفته می‌شود که به صورت رسمی یا غیررسمی در فرآیند مدیریتی شهر اثری دارد در این حیطه قرار دارد. مدیریت شهری می‌تواند به دنبال ایجاد محیطی بهتر، مساعدتر، سالم‌تر، مؤثرتر و دل‌پذیرتر برای کلیه سازمان یک شهر باشد. مدیریت شهری، باید در پاسخ دادن و غلبه بر محدودیت‌ها و مسائل شهری به بهترین شکل عمل نماید (لطفی و همکاران، ۱۳۸۸).

مدیریت شهری همچنین به معنای تفکر سیستماتیک همه‌جانبه نگر در امور شهری بیان می‌شود. مفهوم اصلی مدیریت شهری، اموری که باید مدیریت شود، باید برای شهر برنامه‌ریزی کند، فعالیت‌های شهر را سازمان دهد، بر فعالیت‌های انجام‌شده نظارت کند، حتی برای انجام بهینه امور، انگیزش لازم را در سازمان مدیریت شهری و سایر سازمان‌ها و شهروندان ایجاد نماید.

مدیریت شهری عبارت است از اداره امور شهر به منظور ارتقاء مدیریت پایدار مناطق شهری در سطح محلی با در نظر داشتن و تبعیت از اهداف سیاست‌های ملی، اقتصادی و اجتماعی کشور است لذا یک سازمان گسترده، متشکل از عناصر و اجزاء رسمی و غیررسمی مؤثر و ذی‌ربط در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهری باهدف اداره، کنترل و هدایت توسعه همه‌جانبه و پایدار شهر است، بنابراین مدیریت شهری به‌عنوان چارچوب سازمانی توسعه شهر به سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌ها و عملیاتی اطلاق می‌شود که در پی اطمینان از تطابق رشد جمعیت با دسترسی به زیرساخت‌های اساسی مسکن و اشتغال هستند. بر این اساس، کارایی مدیریت شهری وابستگی مشخصی به عوامل زمینه‌ای از قبیل ثبات سیاسی، یکپارچگی اجتماعی و رونق اقتصادی و نیز عوامل دیگری از قبیل مهارت و انگیزه‌های سیاستمداران و اشخاص استفاده‌کننده از این سیاست‌ها دارد. تحت این شرایط چارچوب و ویژگی‌های سازمانی حکومت و مدیریت شهری به‌ویژه نقش اجرایی بخش دولتی و عمومی در آن، تأثیر بسیار تعیین‌کننده‌ای در موفقیت آن ایفا می‌کند (شیع، ۱۳۸۳).

روش پژوهش

در این پژوهش، نوع روش تحقیق از نوع تحلیلی - تبیینی با ماهیت کاربردی است که با استفاده از روش‌های گردآوری اطلاعات به صورت مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای، دیدگاه‌ها، نظریات و تعاریف مربوط به موضوع پژوهش بررسی شد و با استفاده از روش میدانی (پرسش‌نامه، مشاهده، مصاحبه و برداشت میدانی) داده‌های موردنیاز جمع‌آوری گردید و با روش‌های آماری و غیر آماری به تجزیه و تحلیل داده‌ها که از طریق طیف پنج گزینه‌ای لیکرت به دست آمده بود، پرداخته شد. این نظرسنجی به صورت کاملاً تصادفی در یک جامعه نمونه ۵۰ نفری به صورت تصادفی از میان شهروندان انجام گرفت.

حاکمیت عقل، علمی جدید از نتایج دیگر گسترش جهانی‌سازی فرهنگ است و نگرشی ابزاری و تکاملی به زندگی بشر دارد و از همین روست که در این نگرش، در تقسیم‌بندی تاریخ بشر از عصر حجر، مفرغ، آهن و مس سخن به میان می‌آورند؛ چراکه در نظر آنان آنچه در زندگی بشر اصل است ابزار و وسیله معیشت مادی اوست و این ابزارها هستند که به تجربه تاریخی او

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ماهیت می‌بخشند. جستجوی ابزار در زندگی انسان و توسل به ماده در توجیه زندگی انسانی به نگرش پوزیتیویستی و تجربه‌گرایی در این علم منجر شده است. بر همین اساس است که وقتی با بخش‌هایی از تاریخ بشری مواجه می‌شوند که در آن، این نگرش سبب‌ساز و ابزاری پاسخگو نیست، می‌کوشند آن را کتمان و مسکوت گذارند؛ لذا باید در این بخش از زندگی بشر، عقل علمی سکوت کند (ری کیلی، ۱۹۹۸).

بحث بعدی در عقل علمی جدید مسئله تکامل تمدن بشری است؛ اینکه بشر ناگزیر از عصر بدویت و بربریت به مدنیت می‌رسد. با توجه به اینکه اکنون جهانی‌شدن به ابزاری در دست عده‌ای تبدیل شده است که امکانات و تکنولوژی را در اختیار دارند (جهانی‌سازی)، این سیر نتایج زیان‌باری برای کشورهای جهان سوم دارد. گرچه این امکان هست که نتایج مثبتی هم داشته باشد، به دلیل آنکه اکثر کشورهای جهان سوم از نظر امکانات رسانه‌ای و تکنولوژیک در تنگنا قرار دارند، فرهنگ، هویت و ساختار این کشورها شدیداً تحت تأثیر فرایند غربی‌سازی و تبلیغات غربی قرار داشته و سبب نوعی بحران هویت، و از خودبیگانگی، کم‌رنگ شدن ارزش‌های فرهنگی بومی و... شده است. متزلزل شدن پایه‌های فرهنگی، اخلاقی و عقیدتی در این کشورها نوعی آشفتگی علمی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی را به دنبال دارد و تنها راه پیش رو، بیداری این ملت‌ها و اعتماد آن‌ها به ارزش‌ها و باورهای خودی در جهت در پیش گرفتن مسیر رشد و اعتلاست (آوینی، ۱۳۷۰).

یافته‌های پژوهش

آزمون اول فرضیه: به نظر می‌رسد ارتقاء سطح فرهنگ در جامعه موجب ارتقاء عملکرد مدیریت شهری خواهد شد. آمارهای موردنیاز برای محدوده این سؤال از شهروندان از طریق مصاحبه و پرسش‌نامه صورت گرفته است که نتایج آن در جدول ۱، آورده شده است.

جدول شماره ۱- آزمون فرضیه ۱

درصد گویه					متغیر
خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	بسیار زیاد	
۱۱	۸	۲۸	۲	۱	۱- میزان مشارکت شهروندان در حفظ پاکیزگی و نظافت شهر و معابر و نخاله‌های ساختمانی
۱۵	۹	۱۳	۷	۶	۲- میزان فرهنگ شهروندان در میزان نگهداری و حفظ و سلامت انواع المان‌های شهری
۱۸	۱۲	۶	۹	۵	۳- میزان فرهنگ و همکاری شهروندان در حفظ و نگهداری، توسعه و گسترش انواع گونه‌های گیاهی و فضای سبز
۱۴	۲۲	۸	۳	۳	۴- میزان فرهنگ و مشارکت‌پذیری شهروندان در طراحی منظر و سیمای شهری و نمای بیرونی منازل و آپارتمان‌ها
۸	۲۰	۱۴	۴	۴	۵- میزان همکاری و فرهنگ شهروندان در استفاده درست و بهینه، حفظ و نگهداری از وسایل حمل‌ونقل عمومی در سطح شهر
۶	۳	۹	۱۷	۱۵	۶- میزان فرهنگ، مشارکت و همکاری شهروندان در پرداخت به‌موقع انواع عوارض‌های ساختمانی، نوسازی، پسماند و کسب و پیشه
۱۴	۱۲	۱۰	۸	۶	۷- میزان تعامل شهروندان در فرهنگ تفکیک پسماند خشک و تر از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

					داخل منازل و ادارات و کارخانه جات
۲۱	۱۵	۸	۴	۲	۸- میزان مشارکت، همکاری و تعامل شهروندان با مدیریت شهری در جهت رفع مشکلات جامعه و محلات
۱۱	۱۲	۱۰	۹	۸	۹- میزان مشارکت، همکاری و فرهنگ شهروندان در حفظ، نگهداری و بهداشت حیوانات خانگی در سطح شهر
۲۴	۱۴	۵	۴	۳	۱۰- میزان مشارکت، تعامل، همکاری و سطح فرهنگ شهروندان در حفظ و نگهداری محیطزیست شهری

نتایج حاصل از مطالعات توصیفی و تحلیلی این پژوهش نشان داد که:

بیشترین میزان مشارکت سطح فرهنگ و همکاری شهروندان در عملکرد مدیریت شهری مربوط به پرداخت به موقع انواع عوارض‌های ساختمانی، نوسازی، پسماند و کسب و پیشه است که با ۳۰٪ بسیار زیاد و ۳۴ درصد زیاد ارزیابی گردید که پس از بررسی‌های انجام شده دلیل آن افزایش جریمه‌های تعیین شده در جهت عدم پرداخت از طرف سازمان شهرداری‌ها می‌تواند علت اصلی باشد.

پس از آن بیشترین میزان مشارکت شهروندان در حفظ پاکیزگی و نظافت شهر و معابر و نخاله‌های ساختمانی است که با ۵۶ درصد، تا حدودی مشارکت و فرهنگ‌سازی شهروندان در عملکرد مدیریت شهری مؤثر ارزیابی شده است.

میزان فرهنگ و مشارکت‌پذیری شهروندان در طراحی منظر و سیمای شهری و نمای بیرونی منازل و آپارتمان‌ها ۴۴ درصد، کم ارزیابی شد که نشان‌دهنده این است که سطح فرهنگ شهروندان در این زمینه هیچ‌گونه کمک و تعاملی با مدیریت شهری نداشته و همچنین تأثیر منفی نیز بر عملکرد مدیریت شهری گذاشته است.

میزان مشارکت، تعامل، همکاری و سطح فرهنگ شهروندان در حفظ و نگهداری محیطزیست شهری در سطح ۴۸ درصد خیلی کم ارزیابی شد، که این امر نشان‌دهنده فرهنگ بسیار پایین شهروندان در حفظ و نگهداری محیطزیست شهری است و عملکرد مدیریت شهری را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. لذا نتایج حاصل از یافته‌های فرضیه اول نشان داد که سطح فرهنگ حاکم در جامعه، تأثیر مثبت و مستقیمی بر عملکرد مدیریت شهری خواهد گذاشت و فرضیه اول تأیید گردید.

آزمون فرضیه ۲: به نظر می‌رسد توجه به عوامل مختلف فرهنگ شهری موجب بالا رفتن عملکرد مدیریت شهری خواهد شد.

آمارهای موردنیاز برای محدوده این سؤال از شهروندان از طریق مصاحبه، پرسشنامه صورت گرفته است که نتایج آن در جدول ۲ آورده شده است.

نتایج حاصل از مطالعات توصیفی و تحلیلی این پژوهش نشان داد که :

بیشترین تأثیر در افزایش فرهنگ بین شهروندان در جهت ارتقاء عملکرد مدیریت شهری، توسعه و گسترش فرهنگ مشارکت‌پذیری از شهروندان در جهت ارائه بهتر خدمات شهری از شهروندان خلاق، نخبه، آگاه و صاحب‌فکر و اندیشه در سطح ۸۰ درصد، بسیار زیاد تعیین شده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

توجه به زیباسازی سطح شهر، پارک‌ها، معابر، خیابان‌ها و کلیه عوامل عمومی جهت مصارف شهروندان در جهت افزایش فرهنگ‌سازی در بین شهروندان و تسهیل در عملکرد مدیریت شهری با ۳۲ درصد زیاد، همچنین کاهش انواع آلاینده‌های آب و هوایی، محیط‌زیستی و صوتی جهت رفاه شهروندان و سلامت آنان و افزایش سطح فرهنگ سلامت در جامعه در راستای افزایش عملکرد مدیریت شهری با ۳۲ درصد زیاد و گسترش، توسعه و حمایت از ساخت‌وسازهای اصولی شهری، متناسب با ظرفیت‌ها، استعدادها، فرهنگ ملی و نمای ساختمان‌ها و مواد و مصالح کاربردی و کاربری‌های مناسب ساختمان‌ها جهت افزایش فرهنگ شهرنشینی در بین شهروندان و بالا رفتن عملکرد مدیریت شهری با ۳۲ درصد بیشترین تأثیر فرهنگ در جامعه بر روی عملکرد مدیریت شهری ارزیابی شده است.

توجه به انواع مراسمات فرهنگی، ملی، مذهبی و انواع جشن‌های متناسب با نیاز شهروندان در سطح شهر در جهت بالا بردن فرهنگ شهروندان در راستای عملکرد مدیریت شهری ۳۲ درصد تا حدودی در توسعه فرهنگ مؤثر بر عملکرد مدیریت شهری ارزیابی شد.

تأمین کلیه موارد ایمنی و امنیت در سطح شبانه‌روزی شهر از طریق روشنایی کافی، معابر استاندارد، ایمنی راه‌ها و حمل‌ونقل عمومی استاندارد و باکیفیت در جهت بالا بردن سطح فرهنگ شهروندان و عملکرد مدیریت شهری با ۱۸ درصد کم و ۱۸ درصد بسیار کم تأثیر فرهنگ را بر عملکرد مدیریت شهری را نشان می‌دهد.

لذا نتایج حاصل از یافته‌های فرضیه دوم نشان داد که افزایش سطح فرهنگ و فرهنگ‌سازی بین شهروندان تأثیر مستقیمی بر عملکرد مدیریت شهری خواهد گذاشت و فرضیه دوم نیز تأیید گردید.

جدول شماره ۲- آزمون فرضیه ۲

درصد گویه				متغیرها	
خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	بسیار زیاد	
۹	۹	۹	۱۲	۱۱	۱- تأمین کلیه موارد ایمنی و امنیت در سطح شبانه‌روزی شهر از طریق روشنایی کافی، معابر استاندارد، ایمنی راه‌ها و حمل‌ونقل عمومی استاندارد و باکیفیت در جهت بالا بردن سطح فرهنگ شهروندان و عملکرد مدیریت شهری
۲	۳	۱۶	۱۵	۱۴	۲- توجه به انواع مراسمات فرهنگی، ملی، مذهبی و انواع جشن‌های متناسب با نیاز شهروندان در سطح شهر در جهت بالا بردن فرهنگ شهروندان در راستای عملکرد مدیریت شهری
۲	۴	۱۰	۱۶	۱۸	۳- توجه به زیباسازی سطح شهر، پارک‌ها، معابر، خیابان‌ها و کلیه عوامل عمومی جهت مصارف شهروندان در جهت افزایش فرهنگ‌سازی در بین شهروندان و تسهیل در عملکرد مدیریت شهری
۱	۴	۱۲	۱۳	۲۰	۴- تسهیل و قابلیت دسترسی و سهولت به انواع اماکن رفاهی، تفریحی، ورزشی و خدماتی در سطح شهر و استفاده بهینه از کلیه خدمات برای حداکثر شهروندان در راستای فرهنگ‌سازی و ارتقاء عملکرد مدیریت شهری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۱	۰	۱۵	۱۶	۱۸	۵- کاهش انواع آلاینده‌های آب و هوایی، محیط‌زیستی و صوتی جهت رفاه شهروندان و سلامت آنان و افزایش سطح فرهنگ سلامت در جامعه در راستای افزایش عملکرد مدیریت شهری
۰	۰	۱۴	۱۴	۲۲	۶- افزایش انواع حس زندگی، مالکیت، تعلق و تعهد در بین شهروندان نسبت به شهر، محیط زندگی و کشور در راستای ارتقاء سطح فرهنگ و مشارکت‌پذیری در بین آنان و بالا بردن عملکرد مدیریت شهری
۰	۰	۱۰	۱۶	۲۴	۷- گسترش، توسعه و حمایت از ساخت‌وسازهای اصولی شهری، متناسب با ظرفیت‌ها، استعدادها، فرهنگ ملی و نمای ساختمان‌ها و مواد و مصالح کاربردی و کاربری‌های مناسب ساختمان‌ها جهت افزایش فرهنگ شهرنشینی در بین شهروندان و بالا رفتن عملکرد مدیریت شهری
۰	۲	۲	۱۵	۳۱	۸- ارائه گزارش‌های شفاف از اقدامات انجام‌شده گزارش‌های مالی مشخص، روابط عمومی شفاف و قابل‌دسترس در جهت اقدامات مدیریت شهری جهت اطلاع شهروندان آگاه و حامی
۰	۰	۰	۱۰	۴۰	۹- توسعه و گسترش فرهنگ مشارکت‌پذیری از شهروندان خلاق، نخبه، آگاه، صاحب‌فکر و اندیشه در جهت بالا بردن فرهنگ مشارکت‌پذیری و ارتقاء عملکرد مدیریت شهری

نتیجه‌گیری کلی

در بند آغازین سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ که نقشه کلان و راهبردهای اصلی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود، چنین آمده است: " در چشم‌انداز بیست‌ساله، ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل، این بند به‌طور تلویحی به دنبال بحث فرهنگ است، اما آیا این فرهنگ و فرهنگ‌سازی تا چه حد انجام پذیرفته و تأثیرگذار بوده است، از نتایج حاصل از این پژوهش است.

نتایج کلی نشان داد که ارتقاء سطح فرهنگ حاکم در جامعه موجب ارتقاء عملکرد مدیریت شهری خواهد شد به‌گونه‌ای که پایین بودن سطح فرهنگی شهروندان در حفظ پاکیزگی و نظافت عمومی شهر، معابر و خیابان‌ها موجب اخلال و بالا بردن حجم کاری مدیریت شهری و تفکیک پسماند و ... خواهد شد، لذا فرهنگ‌سازی در این زمینه بایستی از همان کودکی در انسان‌ها نهادینه شود و آموزش مکرر داده شود تا به شکلی درست و اصولی اجرائی گردد، همچنین میزان مشارکت، همکاری و تعامل شهروندان با مدیریت شهری در کشور ایران بسیار پایین است چراکه از یک‌طرف مسئولان گوش شنوایی ندارند و سلیقه‌ای و خودمختار عمل می‌کنند از طرفی شهروندان اعتماد کافی به مسئولین شهری ندارند و هیچ همکاری در امر مشارکتی نشان نمی‌دهند و این امر اول‌ازهمه نیازمند شناخت مسائل و مشکلات ناشی از عدم همکاری است و سپس راهکارهایی جهت برطرف کردن موانع و فرهنگ‌سازی متناسب با آن لازم‌الاجراست. از طرفی مسئولان شهری بایست با ارائه انواع راهکارها بتوانند حس مالکیت، تعلق و تعهد در بین شهروندان را افزایش دهند، از ارائه خدمات شهروندان در ساخت‌وسازها حمایت و استقبال نمایند، از خدمات ارائه‌شده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

انواع گزارش‌های شفاف ارائه دهند تا فرهنگ مشارکت و توسعه گسترش یابد و شهروندان خلاق، نخبه و آگاه خود به استقبال مشارکت با مدیران شهری بیایند.

منابع

۱. لطفی، ح، عدالت‌خواه، ف، میرزایی، م، وزیر پور، ش. (۱۳۸۸)، مدیریت شهری و جایگاه آن در ارتقای حقوق شهروندان، فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیای انسانی، سال دوم، شماره اول، صفحات ۱۰۱-۱۱۰.
۲. شیعه، ا، (۱۳۸۳)، مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری، انتشارات علم و صنعت ایران، چاپ چهاردهم.
۳. گل محمدی، احمد، (۱۳۸۱). هویت ملی و جهانی شدن، تهران: نشر نی ۱۳۸۱، ص ۲۰
۴. لوکلر، (۱۳۸۲)، جهانی شدن فرهنگی آزمونی برای تمدن‌ها، تهران: انتشارات وزارت خارجه.
۵. امیری، مهدی، (۱۳۷۰)، «ابعاد و پیامدهای جهانی شدن»، کیهان فرهنگی.
۶. گل محمدی، احمد (۱۳۹۴)، همان، ص ۱۴۳.
۷. سریع‌القلم، (۱۳۹۱) توسعه، جهان سوم و نظام بین‌الملل، ص ۷۳.
۸. آوینی، مرتضی، (۱۳۷۰)، توسعه و مبانی تمدن غرب، ص ۲.
۹. ری کیلی، (۱۹۹۸)، جهانی شدن، جهان سوم، ص ۲۵۴.